

הרבנית מצהירה: „לא אוותר על שום זכות

המלאכה

שבע נוסף, אחרי גמר השבעה. ככר פתחות ד. מל. איש אינ. כי יעני. גר בדיו. תשומתי. של שר.

על י. על. הגיון מ. היתה ק. פנסיה ל.

אין כל ספק: זה הדבר המכאיב ביותר בכל פרשת הרבנית טולידאנו. באותה מהירות בה עלתה מן האשפתות — ציפה ממנה העולם כי תרד אליהן בתור הרבנים הכבודים שנהגו לבקר את השר בדירתו נעלמו. הם עסוקים עתה בני חושים של טוטו בחירות מיוחד במינו: מי ייבחר לשר הדתות ומי לרב ראשי? האם מאלה שיוכרו לרעתם את ביקוריהם אצל הרב טולידאנו?

עסקי משרד הדתות, שכירכרו סביב השר והכריזו על נאמנות ומסירות, דואגים עתה לכסאותיהם. הרבנית אינה גורם מז' לגתי או פוליטי שיכול לעזור להם. „אפילו כשהיתה אזכרה בסוף השבועה, לא נאם אף אחד ממשרד הדתות“, נזכרת האלמנה הצעירה. ואילו בני משפחתו של המנוח מתעלמים לגמרי מקיומה.

אלא שמרים טולידאנו אינה מתכוננת להיעלם מן האופק, רק מפני שהדבר נוח ורצוי לאחרים. היא החליטה כי מעתה תעשה מה שנוח ורצוי לה — ורק לה. כאשר ביקש, למשל, הרב יצחק אבו חצירה, מיד אחרי פטירת טולידאנו, כי היא תחזור לרמלה, סירבה. גם כאשר ביקש ממנה כי לא תלך בלוחיה, אחרי המיטה, השיבה בסירוב עיקש. היתה זו הכרעה פומבית וגלויה כי מרים טולידאנו אינה מתכוננת לחזר על שום דבר, וכי היא מוכנה ללחום על זכויותיה.

הסביר הרב אבו חצירה לכתב העולם הזה: „נכון, אמרתי לה שלא תלך אחרי המיטה, כי לא רציתי שכל מי שבא ללחיה יסתכל רק עליה. ראתי מה היה בהולחיה: אלפי אנשים באו. וכולם הסתכלו רק עליה והצביעו כל הזמן עליה ואמרו: הנה היא, הנה הרבנית. זה היה חילול כבודו של המנוח. ואני ידעתי שזה יהיה ככה.“ על כך הגיבה מרים: „ולבקש ממני להס' תלק לרמלה, כמו זרה, ולא ללכת להל- חייה — זה נקרא לתת כבוד לרב או לי?“

*** מת עני

מי השבעה היו מעין הפוגה בין מרים טולידאנו לבין משפחת בעלת המנוח, אם כי ברור היה שהאיבה הפעילה התחדש אחרי תום ההפוגה. כי מן היום הראשון שנודע על נשואי הרב, לא בווכזה שום אהבה בין הכלה החדשה לבין משפחת הרב. שני הצדדים התנהגו ברשמיות ובקרירות, וכל אחד מהם היה מוכן למצוא עילה לעלבון בכל מעשה שעשה הצד שכנגד. כך, למשל, קרה כאשר ביקר יום אחד חתנו של הרב טולידאנו, בדירתו בתל-אביב, השעה היתה שעת בוקר מוקדמת, ומרים שפתחה את הדלת לא הספיקה עדיין לשנות תה או קפה. החתן אמר: „שלום.“ היא ענתה: „בוקר טוב.“ אך גרונה היה כה יבש — יתכן גם מן ההתרגשות שגר-מה הופעת איש הצד שכנגד — שקולה לא נשמע.

החתן נעלב ופנה ללכת. „אמרתי לך שלום“, חזר בכעס. רק אז מצאה את קולה: „ואני אמרתי לך בוקר טוב. נא להיבנס.“ לבעלה לא סיפרה על מקרים כאלה, כי על אף שידע מה יחס משפחתו אל האשה הצעירה, לא אהב שיספרו לו על כך. יחסים אלה לא היו סוד משפחתי. כבר עם פירסום הידיעה הראשונה בעיתונים על נשואי טולידאנו, הביעו בני משפחתו התנגדות לצעד זה. בשבועות שלאחר מכן, לא טרחו להסתיר מפני עתונאים את איבתם למרים, בה ראו נטע זר ובלתי-ראוי ל-משפחתם.

במידה ונפגשו, היה זה בבית הרב, כמעט מבלי להחליף מלה. אחרי מות הרב, נפסק גם מגע מוגבל ומסוייג זה. בתום השבעה נערכו על קברו שתי אזכרות: אחת צנועה ביותר, בה לא השתתף אפילו מגיין, ושהיה מורכב מהרב-נית ומבני משפחתה הקרובים ביותר. היא יצאה לבית הקברות השכם בבוקר, כדי לא להיפגש שם עם בני המשפחה. אלה הגיעו מתל-אביב בעשר בבוקר, השתתפו ב-

צד אי מרים טולידאנו, האלמנה הצעירה, אשר האיבה הגלויה של משפחת בעלה המנוח דחפה אותה לנקוט עמדה נוקשה. בגלל יחס זה, נתמלאה חשדנות והחליטה שהיא לא תוותר בשום פנים ואופן על כל זכות מזכויותיה החוקיות.

שני תי נשים הלכו השבוע ברחוב ביי-רושלים: האחת צעירה, לבושה שמלה שחורה פשוטה, והשנייה מבוגרת, אמה של הצעירה. אחרי השתיים צעדו כמה עשרות סקרנים — נשים זקנות, צעירים עוברי-בטל ופרחחים קטנים. הם הלכו אחרי ה-שתיים וצחקו, צעקו או השמיעו הערות מעליבות.

הצעירה החישה את צעדיה — והקהל רדף אחריה גם הוא בקצב מהיר יותר. עם כל צעד נוספו עוד כמה עוברים ושבים אל קהל הרודפים, שהחל סוגר על השתיים. לפתע פנתה האם לאחור, ובעוד בתה מת-רחקת, תפסה נער שרץ לפני חבריו, משכה אותו בורוצו והשליכה אותו למדרכה. „מה אתם רוצים ממנה?“ צעקה לעבר הקהל, בניב מארוקאי נסער.

לרגע קפה הקהל על מקומו. אך משפני תה האם רוצה להצטרף אל בתה, המשיך לנוע הקהל אחריה. התהלוכה הגיעה ל-מחנה יהודה, פנתה במעלה רחוב יפו. הצעיר-רה ראתה שלט של תחנת משטרה, רצה פנימה לחפש מיקלט. היא פנתה אל הקצין התורן: „אדוני, רודפים אחרי וצוחקים ממני וצועקים כל מיני דברים לא יפים.“ הקצין התבונן בצעירה, בעלת העברית הבלתי-מהוקצעת. „למה הם רודפים אחריך?“ שאל בהגיון משטרחי. „מה עשית להם?“ „אם כך אתה עונה לי“, השיבה הצעירה, נעלבת, „אין לי מה לדבר.“ „בכל זאת“, המשיך הקצין, „מה עשית להם? סתם ככה לא ירצו אחריך ברחובות!“

הצעירה הרימה את פניה. „אתה יודע מי אני? אני הרבנית טולידאנו.“ עכשיו כבר הבין הקצין את פשר ההת-קהלות והסקרנות ההמונית. „סליחה גברתי, לא הכרתי אותך“, אמר, „מיד אדאג ל-עניין.“ אותה שעה לא היו שוטרים בתח-נה; הקצין ביקש וקיבל תגבורת מתחנה אחרת. וכך, כשהשוטרים מפוזים את ה-סקרנים המעליבים ומלווים אותה בדרכה, סיממה הרבנית טולידאנו את הביקור הרא-שון שערכה בחוצות העיר, מאז נפטר בעלה.

*** מיטבה בחדר **היא ערכה** את הופעתה הציבורית הראשונה אחרי שבת דודתה, הגרה

המתווך הרב יצחק אבו חצירה, רבה של העיר רמלה ושל העדה המארוקאית בארץ, נתבקש עליי משפחת הרב טולידאנו המנוח לתווך בינה לבין הרבנית ולהגיע להסכם בדרכי שלום. אך מרים טולידאנו אינה רואה בו מתווך נייטרלי.